

Mitä henkilökohtainen apu on?

Henkilökohtaisen apu on palvelu, jonka lähtökohtana on vammaisen ihmisen omien valintojen mahdollistaminen vamman tai sairauden estämättä. Hän määrittelee itse lain ja hallintopäätöksen rajoissa sen, mihin, missä ja milloin hän henkilökohtaista apua käyttää. Siksi häneltä edellytetään voimavaroja määritellä avun sisältö. Tämä vastaa sisällöllisesti nykyistä lakia.

Kyseessä lain selkeyttäminen, ei kiristäminen

Kehitysvammalaki ja vammaispalvelulaki yhdistynevät. Uusilla, tulevilla vammaispalveluilla on kyettävä vastaamaan yhä moninaisimpiin ja erilaisiin yksilöllisiin tarpeisiin. Tarpeisiin vastaaminen tulee olemaan nykyistä haasteellisempaa. Uuden lain tulee olla selkeä, jotta vammaisen ihminen itse palvelun tarvitsijana oikeasti saa hänelle välttämättömän ja tarpeellisen palvelun.

Ruennossa hallituksen esityksessä (2018) uudeksi vammaispalvelulaiksi ehdotettiin täsmennettäväksi, että vammaisen ihmisen tulee kyetä määrittelemään avun sisältö. Kyseessä ei ollut henkilökohtaisen avun saamisen kiristäminen, vaan nykyisen lain selkeyttäminen. Palvelun lähtökohta ja toimintatapa henkilökohtaisen avun puolelta lähtee siitä, että avustettava vammaisen ihminen kertoo, mitä tapahtuu, missä, miten ja milloin. Käytännössä kunnissa lain soveltamiskäytännöt eivät aina ole vastanneet lain sisältöä.

Niissä tilanteissa, joissa vammaisella ihmisellä ei tuettu-nakaan arvioitaisi olevan palvelun järjestämiseen edellytetyjä voimavaroja määritellä avun sisältöä, on hänellä

oltava oikeus saada apua omaa avuntarvettaan vastaavasti muulla yksilöllisellä palvelulla. Näissä tilanteissa palvelun tuotantotapa on päinvastainen ja poikkeaa siis henkilökohtaisesta avusta.

Oikeuskäytännössä voimavararajausedellytys on matalalla

Oikeuskäytännössä henkilökohtaisen avun niin kutsuttu voimavaraedellytys on asetettu melko matalalle ja useat esimerkiksi kehitysvammaiset ihmiset ovat saaneet henkilökohtaista apua niihin toimiin, joissa heillä on ollut voimavaroja ja edellytyksiä ilmaista omaa tahtoaan avustamistoimista. Esimerkiksi Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on arvioitu vaikeasti kehitysvammaisen henkilön oikeutta henkilökohtaiseen apuun asumisyksikön ulkopuolisiin toimiin: hän pystyi ymmärryskykynsä rajoissa

Selkäydinvammaiset
Akson ry

Suomen **Polioliitto ry**

SMA
FINLAND

VamY

Heta

HENKILÖKOHTAISTEN AVUSTAJIEN
TYÖNANTAJIEN LIITTO RY

NEUROLIITTO

muodostamaan mielipiteensä ja ilmaisemaan eri tavoin kantansa arjen tilanteisiin, harrastuksiin ja asiointiin liittyvissä tehtävissä, kun mielipide kosketti konkreettisia hänelle tuttuja asioita. (KHO 12.8.2011:69)

Toisessa ratkaisussa vaikeasti kehitysvammaiselle nuorelle, jolla oli lapsuusiän autismi, dysfasia ja ADHD, haettiin henkilökohtaista apua harrastus- ja virkistystoimintaan. Ratkaisun mukaan hakemus oli voitu hylätä, vaikka hän kykeni ilmaisemaan tunteitaan ilmein ja elein, mutta ei itse pystynyt ottamaan kantaa avuntarpeisiinsa siten kuin laki edellyttää. Avun tarpeen määrittelyn ei tullut perustua täysin toisen henkilön esittämiin näkemyksiin. Kuten nykyäänkin, henkilökohtainen apu voisi sisältää edellä mainittuja elementtejä, kunhan apu ei ole pääasiassa hoitoa, hoivaa tai valvontaa. (KHO 12.8.2011 T 2121)

Lähteet: THL Vammaispalveluiden käsikirja, Ahola, Sanna & Konttinen, Juha-Pekka (2009). Uudistuva vammaispalvelulaki - oikeus henkilökohtaiseen apuun muuttuu. Assistentti.infon julkaisuja: INFO-sarja nro 6., Rätty, Tapio: Vammaispalvelut. Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö. Kynnys ry. 2010. HE 166/2008 Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Vammaispalvelulain muutokset 1.9.2009 lukien (pdf 273 kt) STM:n kuntainfo 4/2009